N:o 3.

Ank. till Riksd, kansli den 14 februari 1896, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

(1:a U. A.)

Ordinarie anslag.

Svea och Göta hofrätter med derunder lydande justitiestater.

Angående öfverföring af anslag från Göta hofrätt till Svea hofrätt samt ytterligare ökning af anslaget till Svea hofrätt m. m. [1 o. 2.]

1:o. I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof den 16 januari 1896 har Kongl. Maj:t i punkterna 1:o och 2:o under andra hufvudtiteln föreslagit Riksdagen:

att *minska* anslaget till *Göta hofrätt* med derunder lydande justitiestat, i nu gällande stat upptaget till 514,313 kronor, med dels aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier, 35,900 kronor, dels ock ett belopp af 1,500 kronor, hvarmed anslaget till amanuenser och extra biträden skulle nedsättas, eller tillhopa 37,400 kronor, samt alltså i 1897 års riksstat uppföra ifrågavarande anslag med 476,913 kronor;

att deremot *höja* anslaget till *Svea hofrätt* med derunder lydande justitiestat, nu upptaget till 626,187 kronor, med dels nyssnämnda aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier 35,900 kronor, dels ock aflöningar till 1 fiskal och 1 andre aktuarie enligt den i statsrådsprotokollet intagna tilläggsstat 5,900 kronor eller tillhopa 41,800 kronor, samt alltså i 1897 års riksstat uppföra ifrågavarande anslag med 667,987 kronor;

samt att för åtnjutande af de i nyssnämnda tilläggsstat upptagna löneförmåner stadga enahanda vilkor, som äro föreskrifna för innehafvare af löner å 1876 års aflöningsstat, med förklaring derjemte, att skyldighet att mot ersättning för flyttningskostnaden låta sig till annan hofrätt förflyttas skall åligga, utöfver förut stadgadt antal tjenstemän i Svea hofrätt, ytterligare 1 fiskal och andre aktuarien, hvadan hädanefter de 2 yngste fiskalerna i hofrätten varda underkastade flyttningsskyldighet.

I två inom riksdagen väckta motioner, nemligen i motionen n:o 24 i Första Kammaren af herr *A. H. Ölander* och i motionen n:o 201 i Andra Kammaren af herr *L. Dahlstedt* m. fl., har sammanstämmande föreslagits, att Riksdagen måtte, med afslag å Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes efter föregående utredning till en kommande Riksdag göra framställning om beviljande af medel för inrättande i någon af de norrländska städerna af en särskild hofrätt för Norrland.

Uti det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 13 januari 1896 har statsrådet och chefen för justitiedepartementet till en början erinrat, hurusom Riksdagen i skrifvelse den 3 maj 1895, jemte det den förklarade sig icke kunna godkänna af Kongl. Maj:t framlagdt förslag, afseende Vermlands och Gotlands läns skiljande från Svea hofrätts domvärjo och förläggande under Göta hofrätt, anfört, bland annat, att Riksdagen ansåge sig böra ifrågasätta annan åtgärd för utjemnandet af arbetsbördan mellan Svea och Göta hofrätter, och att, så framt olikheten i arbetsbördan kunde antagas komma att allt framgent fortfara, den erforderliga utjemningen syntes kunna ske genom öfverflyttning af en utaf Göta hofrätts divisioner till Svea hofrätt, samt att, vid det förhållande att de fem yngste assessorerna i Göta hofrätt samt de två yngste notarierna och den yngste fiskalen derstädes vore pligtige att låta sig förflyttas till annan hofrätt, en dylik åtgärd läte sig genomföra utan att derigenom vållades någon afsevärd kostnad för staten.

Angående den af Riksdagen sålunda ifrågasatta öfverflyttningen af en division från Göta till Svea hofrätt, hade, på Kongl. Maj:ts befallning, *Göta hofrätt* afgifvit utlåtande, deruti hofrätten af skäl, som i statsrådsprotokollet (sidd. 2—8) finnas återgifna, hemstält, att Riksdagens ifrågavarande skrifvelse, så vidt den anginge Göta hofrätt, icke måtte till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

För den händelse åter, att Kongl. Maj:t skulle finna statsverkets tillgångar icke medgifva, att den förstärkning af Svea hofrätt, som kunde påkallas af de norrländska provinsernas ökade befolkning och växande näringslif, bereddes annorlunda än på bekostnad af Göta hofrätts och Göta

rikes intresse, så ville hofrätten i afseende på indragningens omfattning och verkställighet hemställa,

att, då, vare sig hofrätten bestode af fyra eller fem divisioner, brottmål alltid måste samtidigt föredragas på två sessionsrum af en fiskal på hvartdera rummet och desse måste hafva hvarannan vecka ledig för målens beredande och expedition, det nuvarande antalet af fyra fiskaler i alla händelser måtte bibehållas;

att, då behofvet af amanuenser och andra extra biträden icke genom en divisions indragning underginge någon förändring, det för extra ordinarie personalens aflöning å stat uppförda anslaget måtte bibehållas oförminskadt;

samt *att,* då det hvarken för den ena eller den andra hofrätten vore fördelaktigt, om de fem yngste assessorerna öfverflyttades, det vid en eventuel öfverflyttning måtte tillåtas äfven äldre ledamöter, som kunde vara dertill villiga, att öfvergå till Svea hofrätt med rätt till säte bland sina nya kolleger efter fullmagts datum.

Efter det detta Göta hofrätts yttrande ingått, hade jemväl *Svea hofrätt* beredts tillfälle att till Kongl. Maj:t afgifva utlåtande i ärendet, dervid hofrätten, efter att hafva lemnat en jemförelse mellan Svea och Göta hofrätters arbetsbörda, anfört, bland annat (sid. 11 statsrådsprotokollet), att hofrätten ej kunde inse, att den ogynsamma ställning, i hvilken de under hofrättens domvärjo förlagda delar af riket länge befunnit sig i fråga om möjligheten att vid öfverdomstol få sina rättstvister inom skälig tid afgjorda, skulle kunna under nuvarande förhållanden på annat sätt upphjelpas och förbättras än genom en stadigvarande förstärkning af hofrättens arbetskrafter. Huruvida en sådan förstärkning borde beredas genom öfverflyttning af en division från Göta hofrätt eller genom anslag till en ny division, vore en fråga, hvarpå det icke tillkomme hofrätten att närmare ingå. I hvilketdera fallet som helst tilläte sig hofrätten framhålla angelägenheten deraf, att jemte vanligt antal notarier en fiskal blefve anställd vid den division, hvarmed hofrätten kunde komma att utvidgas. Hofrätten hade för närvarande till sex divisioner endast fem fiskalslöner, och behofvet af en sjette vore lätt att inse vid jemförelse mellan antalet af de till de begge hofrätterna inkommande kriminella mål. Att, i den mån göromålens mängd ökades och domstolens utvidgning förorsakade tillopp af ett större antal extra ordinarie tjenstemän, behofvet af medel till arfvoden och gratifikationer åt dessa växte, kunde ej heller bestridas. Det anslag, som nu vore upptaget i hofrättens stat till amanuenser och extra ordinarie biträden med 9,000 kronor, eller 1,500 kronor för hvarje division, borde derför, om divisionernas antal ökades med en, höjas med 1,500.

I sammanhang härmed hade hofrätten ansett sig böra å nyo upptaga en fråga, som väcktes redan då hofrätten i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 18 november 1889 hemstälde om anslag till en ordinarie sjette division, men som då icke erhöll en definitiv lösning: frågan om inrättande inom hofrätten af en andre aktuarietjenst.

Det väsentligaste af hvad hofrätten dervid andragit finnes återgifvet i statsrådsprotokollet å sid. 11—14.

I enlighet med hofrättens förslag hade också anslag till en andre aktuarie-befattning upptagits i den kongl. propositionen till 1890 års Riksdag.

I skrifvelse den 14 maj 1890 förklarade emellertid Riksdagen sig anse den i staten uppförda andre aktuarie-befattningen kunna undvaras, helst om, såsom hofrätten sjelf förutsatt och hvilket Riksdagen jemväl funnit skäligt, anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden ökades med 1,500 kronor.

I enlighet med den anvisning, som låg i detta Riksdagens beslut, hade sedermera de göromål, som enligt hofrättens omförmälda skrifvelse skulle uppdragits åt en andre aktuarie, i stället öfverlemnats åt aktuariens amanuens att på eget ansvar fullgöra. Men arbetet hade på den, som skulle utföra detsamma, stält så stora fordringar, att hofrätten för att få behålla honom på sin post nödgats höja arfvodet till 2,400 kronor årligen och alltså för detta ändamål anlita mer än skäligt af det anslag, som vore afsedt för aflöning jemväl af andra amanuenser och tillfälliga biträden. Äfven med denna förhöjning hade det säkerligen icke varit möjligt att qvarhålla amanuensen vid en så lågt aflönad befattning, som ej tilläte honom att vid sidan deraf utöfva annan inkomstgifvande verksamhet, om han ej hyst den förhoppning att vid aktuariens snart förestående inträde i pensionsåldern få efterträda honom i tjensten. Men det vore föga antagligt att, sedan tjensten blifvit besatt med en yngre innehafvare, en amanuens skulle vilja under en följd af år binda sig vid ett uppdrag af ifrågavarande slag mot ett arfvode, som icke kunde med tillgängliga medel uppbringas till högre belopp än 2,400 kronor. Ett tätare ombyte af amanuens blefve då att förvänta, men dermed försvunne ock möjligheten att åt honom uppdraga utförandet på eget ansvar af en del af aktuariens göromål, hvilka vore af allt för grannlaga art för att kunna på sådant sätt anförtros åt någon annan än en med göromålen fullt förtrogen tjensteman. Hofrätten ansåge sig på dessa skäl, och då ökadt antal divisioner skulle ytterligare öka aktuariens arbete, böra förnya sitt år 1889 väckta förslag om inrättande i hofrätten af en andre aktuarie-tjenst med lön 2,000 kronor, tjenstgöringspenningar 1,200 kronor och rätt till ålderstillägg efter fem år med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.

I händelse af bifall härtill skulle tillökningen i anslaget till amanuenser med mera, 1,500 kronor, icke behöfva ifrågakomma.

Derest öfverflyttning af en division från Göta hofrätt till Svea hofrätt komme att ega rum, hade hofrätten icke något att erinra deremot, att, på sätt Göta hofrätt hemstält, det finge tillåtas äldre ledamöter i sistnämnda hofrätt, hvilka kunde vara dertill villiga, att öfvergå till Svea hofrätt, med rätt till säte i hofrätten efter fullmagts datum, under förutsättning att sådan rätt icke inom hofrättsgraden toges i anspråk af flere än två ledamöter.

Vid öfvervägande af hvad sålunda af hofrätterna anförts, hade föredragande departementschefen funnit det vara obestridligt, att Svea hofrätt vore i behof af ökade arbetskrafter, och att, med hänsyn särskildt till de norrländska landsdelarnas nu raskt fortgående utveckling, detta behof vore af stadigvarande art. Så länge Svea hofrätts domsområde förblefve oförändradt, kunde alltså rättskipningen inom denna hofrätt ej utan menlig tidsutdrägt uppehållas, med mindre sju divisioner der ständigt vore i verksamhet.

Annorlunda hade förhållandena inom Göta hofrätt under de senare åren gestaltat sig. Allt sedan 1887 hade antalet inkommande instämda och vädjade mål, hvilka utgjorde den hufvudsakligaste delen af arbetsmaterialet, stadigt minskats och under år 1894 sjunkit till 685, den lägsta siffra som förekommit sedan 1852. Under år 1895 hade inkommit 696 dylika mål. Om under femårsperioden 1890—1894 Göta hofrätt arbetat allenast å 4 divisioner, skulle en hvar af dem haft att emottaga i medeltal årligen 188 dylika mål. Att under dessa förhållanden Göta hofrätt skulle varit i tillfälle att äfven med en besättning af 4 divisioner nöjaktigt uppehålla rättskipningen, låter sig icke bestrida. Nu vore visserligen sant, såsom Göta hofrätt äfven framhållit, att denna minskning i arbetsmaterialet möjligen icke vore konstant, och att ett eller annat dåligt år kunde medföra, att arbetsmaterialet åter sprunge upp. Men äfven med beräkning af dylika normala fluktuationer syntes dock åtskilliga tecken tyda på, att man näppeligen kunde emotse en stegring af Göta hofrätts arbetsmaterial till likhet med hvad det förut varit. I detta hänseende vore anmärkningsvärdt, att vid ingen föregående tid sedan 1852 antalet inkomna instämda och vädjade mål under så många på hvarandra följande år visat en under 1,000 mål stadigt sjunkande siffra eller nedgått så lågt som under åren 1890—1894. Vidare saknades icke vissa anledningar till en dylik mera konstant nedgång af målen. Såsom sådana kunde tvifvelsutan angifvas, att numera den ojemförligt största delen i enskild ego varande jord inom Göta hofrätts domvärjo undergått sådant skifte, som ej kunde rubbas, hvadan rågångs- och jordatvisterna numera torde utgöra ett fåtal; att, i den mån vattenverken finge sina rättigheter definitivt bestämda, anledningarna till dylika tvister alltjemt aftoge; att, sedan verkningarna af

nya utsökningslagen hunnit framträda, antalet civila besvärsmål nedgått till ett fåtal. Skulle emellertid emot förmodan de till Göta hofrätt inkommande målen så ökas, att fyra divisioner ej kunde med nödig skyndsamhet behandla dem, så återstode alltid samma utväg, att anordna extra division, som redan nu måste tillgripas för Svea hofrätts räkning, om ej på annat sätt ökade arbetskrafter der bereddes.

Under dessa förhållanden och då Riksdagen icke velat gifva sitt samtycke till den af Kongl. Maj:t föreslagna åtgärden att, för utjemnande af arbetsbördan de begge hofrätterna emellan, öfverflytta en del af Svea hofrätts jurisdiktionsområde till Göta hofrätt, syntes departementschefen annan utväg för åstadkommande af en snabbare rättskipning i Svea hofrätt ej kunna eller böra af Kongl. Maj:t nu föreslås, än att en af Göta hofrätts divisioner dit öfverflyttades.

Hvad nu anginge de i anledning af en divisions öfverflyttning från Göta hofrätt till Svea i dessa hofrätters stater erforderliga förändringar, så borde till en början anslaget till *Göta hofrätt* minskas med aflöningarna till

	lön	tjenstgörings-penningar	renskrifnings-penningar	Summa
1 hofrättsråd	4,400: —	2,000: —	— —	6,400: —
1 d:o	4,400: —	2,000: —	— —	6,400: —
1 assessor	3,300: —	2,000: —	— —	5,300: —
2 d:o	6,600: —	4,000: —	— —	10,600: —
1 notarie	2,000: —	1,200: —	400: —	3,600: —
1 d:o	2,000: —	1,200: —	400: —	3,600: —
			Summa kronor	35,900: —

Denna minskning kunde i sin helhet inträda redan från och med 1897 års början, enär två hofrättsråd i Göta hofrätt vore enligt gällande bestämmelser pligtige att under år 1896 från sina beställningar afgå.

Beträffande det å Göta hofrätts stat nu uppförda anslag för aflöning af 4 fiskaler, funne departementschefen, på det af hofrätten angifna skäl, detta anslag fortfarande vara i sin helhet för hofrätten behöfligt, och förty icke någon minskning i samma anslag böra föreslås.

Deremot ansåge departementschefen Göta hofrätts begäran att fortfarande vara bibehållen vid det å dess stat med 7,500 kronor nu uppförda anslaget till amanuenser och extra biträden oafkortadt icke kunna tillerkännas samma befogenhet, utan syntes honom en mot den öfverflyttade divisionen svarande del af samma anslag, eller 1,500 kronor, kunna och böra i sammanhang med öfverflyttningen indragas.

Hvad derefter vidkomme anslaget till *Svea hofrätt,* så borde detsamma ökas med ofvan omförmälda aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier eller tillhopa 35,900 kronor.

Att Svea hofrätt, som med nuvarande 6 divisioner hade 5 fiskaler, efter ökning med en sjunde ordinarie division hade behof af ytterligare en fiskal, vore uppenbart.

I fråga om anslagen till hofrättens öfriga tjenstemannapersonal hade hofrätten gjort framställning om antingen att erhålla anslag till aflöning af en andre aktuarie med lön 2,000 kronor, tjenstgöringspenningar 1,200 kronor samt ålderstillägg efter 5 år 500 kronor och efter 10 år ytterligare 500 kronor eller att nuvarande anslaget till amanuenser och extra biträden, 9,000 kronor, måtte ökas med 1,500 kronor till 10,500 kronor. Hvad hofrätten i detta hänseende anfört, borde, enligt departementschefens mening, föranleda till bifall till det förstnämnda af berörda två alternativ.

Vid sådana förhållanden borde framställning göras derom, att anslaget till Svea hofrätt ytterligare ökades enligt följande tilläggsstat:

	lön	tjenstgörings-pennignar	renskrifnings-penningar	Summa	
1 fiskal	1,500: —	1,000: —	200: —	2,700: —	efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 andre auktarie...	2,000: —	1;200: —	— —	3,200: —	
			Summa kronor	5,900: —	

Då enligt kongl. kungörelserna den 19 maj 1876 och 30 maj 1890 inom Svea hofrätt 8 assesorer och 4 notarier vore underkastade skyldighet att låta sig till annan hofrätt förflyttas, syntes den nu ifrågasatta öfverflyttningen af en division från Göta till Svea hofrätt icke böra föranleda någon ändring i redan meddelade stadganden beträffande skyldighet för vissa ledamöter och tjenstemän i samma hofrätter att låta sig till annan hofrätt förflyttas.

Deremot borde en dylik skyldighet lämpligen föreskrifvas för den fiskal och den andre aktuarie, som genom tillämpning af ofvan föreslagna tilläggsstat blefve inom Svea hofrätt tillsatta.

Uti ofvannämnda inom Riksdagen väckta motioner har till stöd för deri gjorda framställningar sammanstämmande anförts, bland annat, att Svea hofrätts ökade göromål hade, efter hvad den förebragta utredningen utvisade, nästan uteslutande tillförts hofrätten från de norrländska provinserna, hvilkas växande folkmängd och mer och mer utvecklade näringslif på senare tider ästadkommit rättstvister i betydligt större mängd än förut varit fallet; att Norrlands industri och dess derur uppkomna affärsförhållanden vore af en

beskaffenhet, som i mycket skilde sig från hvad i sådant afseende förekomme inom öfriga delar af landet, och de rättstvister, som der uppstode, derigenom också finge helt naturligt en säregen, från tvister inom mellersta och södra Sverige skild karakter, för hvars bedömande erfordrades inblick i och kännedom om de norrländska förhållandena; att, då nu den genom det ökade antalet mål från Norrland ökade arbetsbördan för Svea hofrätt gjorde en annan fördelning af hofrätternas arbetskrafter erforderlig, tiden syntes vara inne att påpeka nu nämnda förhållanden och söka till en början åtminstone förhindra vidtagande af åtgärder, som, om de också i någon mån utjemnade denna arbetsbörda, likväl ej undanröjde de anmärkta olägenheterna i öfrigt; att en så stor personal och en så vidlyftig apparat, som Svea hofrätt genom tillförande till densamma af ytterligare en division komme att erhålla, skulle icke kunna vara för ändamålet fullt lämplig, i det formerna blefve för tunga och långsamma, sammanhållningen slappades, kontrollen försvårades och det så att säga administrativa arbetet inom hofrätten komme att sakna tillräckliga arbetskrafter, äfven om, såsom föreslaget blifvit, en andre aktuarietjenst skulle inrättas; samt att sålunda inrättandet af en särskild hofrätt för Norrland vore lämpligare än den föreslagna öfverflyttningen.

Några särdeles betydliga kostnader skulle ej heller enligt motionärernas åsigt komma att härmed blifva förenade. Likasom inom Göta hofrätt vore äfven de yngste ledamöterna inom Svea hofrätt underkastade skyldighet att låta sig till annan hofrätt förflytta. Den nya hofrätten kunde således bildas dels af en division från Svea hofrätt, dels af den nu till öfverflyttning föreslagna divisionen från Göta hofrätt. Den föreslagna andre aktuarie-befattningen inom Svea hofrätt kunde utbytas mot en aktuariebefattning inom den nya hofrätten, och de kostnader, som för de öfriga erforderliga tjenstemännen erfordrades, vore ej af den betydenhet, att vinnande af ett så vigtigt mål som det nu ifrågasatta derför borde åsidosättas.

Af hvad i statsrådsprotokollet anförts och utskottet i öfrigt inhemtat har utskottet funnit sig öfvertygadt om nödvändigheten, att åtgärder vidtagas för åstadkommande af snabbare rättskipning i afseende å de mål, som det tillkommer Svea hofrätt att handlägga. Den af 1895 års Riksdag antydda, af Kongl. Maj:t nu föreslagna utvägen i sådant syfte har utskottet ansett antaglig, helst derigenom icke vållas afsevärda ökade kostnader och icke heller hinder läggas i vägen för vidtagande af andra åtgärder, som af förhållandena framdeles må finnas nödiga för åstadkommande af snabb rättskipning inom hofrätterna. Enligt 1876 och 1890 årens Riksdagars beslut är nemligen den, som, efter det den nya lönestaten för hofrätterna fastställts, utnämnes till assessor, notarie eller fiskal i hofrätt, underkastad skyldigheten

att låta sig till annan hofrätt förflyttas, hvilken skyldighet dock endast gäller de 8 yngsta assessorerna, de 4 yngsta notarierna och den yngste fiskalen inom Svea hofrätt, de 5 yngste assessorerna, de 2 yngste notarierna och den yngste fiskalen inom Göta hofrätt samt de 2 yngste assessorerna, de två yngste notarierna och den yngste fiskalen inom hofrätten öfver Skåne och Blekinge. Häraf följer visserligen, att icke mera än nu nämnda antal af tjensteinnehafvare vid hofrätterna kan *på en gång* till annan hofrätt förflyttas och att den, som en gång vid fråga om sådan förflyttning blifvit berättigad att qvarstanna, sedermera icke kan åläggas att flytta, men att, i den mån nyutnämningar af ifrågavarande tjensteinnehafvare ske, ytterligare tillgång erhålles å sådana, som kunna till annan hofrätt förflyttas. I betraktande af dessa förhållanden kan Kongl. Maj:ts förevarande förslag icke anses medföra någon ökad svårighet att, när så finnes nödigt, upprätta särskild hofrätt för Norrland. Men att redan nu, såsom motionärerna föreslagit, gå i författning om upprättande af en sådan hofrätt, hvilket naturligtvis skulle medföra icke obetydliga kostnader, har utskottet icke funnit påkalladt, enär ju genom Svea hofrätts förstärkning med ytterligare en division snabbare afgörande af jemväl de norrländska målen är att förvänta. Härtill kommer, att ett bifall till motionärernas framställning skulle, under den tid frågan om särskild hofrätt för Norrland utreddes, nödvändiggöra fortsatt anordnande af en extra division i Svea hofrätt och således medföra kostnader, som genom bifall till Kongl. Maj:ts förslag undvikas.

I afseende å Kongl. Maj:ts förevarande förslag i öfrigt har utskottet funnit nödigt, att, då Svea hofrätt förstärkes med en division, hofrätten jemväl erhåller ytterligare en fiskal, och lämpligt att i sammanhang dermed föreskrifves, att de två yngsta fiskalerna i nämnda hofrätt skola vara underkastade skyldigheten att till annan hofrätt förflyttas. Deremot kan utskottet, i likhet med hvad 1890 års Riksdag med anledning af då gjord framställning i ämnet ansåg, icke finna inrättandet af en andra, med pensionsrätt förenad aktuarietjenst inom Svea hofrätt af något synnerligt behof påkalladt. För närvarande bestridas aktuariegöromålen derstädes af aktuarien med biträde af en amanuens, hvilken hofrätten tilldelat ett årligt arfvode af 2,400 kronor. Någon klagan från allmänhetens sida öfver denna anordning har icke försports, och någon svårighet att under nuvarande starka tillopp till den juridiska banan mot nämnda arvode erhålla dugligt biträde torde icke vara att befara, helst som arvodet är dubbelt så stort som de föreslagna tjenstgöringspenningarna för en andre aktuarie, med hvilka en vikarie under dennes ledighet skulle sig åtnöja. Utskottet har derför ansett lämpligare att, på sätt jemväl Svea hofrätt alternativt ifrågasatt, dess anslag

till amanuenser och extra biträden, som för närvarande utgår med 9,000 kronor eller alltså 1,500 kronor för hvarje division, i sammanhang med en ökning af divisionernas antal förhöjes med 1,500 kronor, eller samma belopp hvarmed motsvarande anslag för Göta hofrätt minskas.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet:

a) *att*, med afslag å herrar Ölanders och Dahlstedts motioner, anslaget till *Göta hofrätt* med derunder lydande justitiestat, i nu gällande stat upptaget till 514,313 kronor, må minskas med dels aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier, 35,900 kronor, dels ock ett belopp af 1,500 kronor utaf anslaget till amanuenser och e. o. biträden, eller tillhopa 37,400 kronor;

b) *att*, vid bifall härtill, anslaget till *Svea hofrätt* med derunder lydande justitiestat, nu upptaget till 626,187 kronor, må ökas med dels nyssnämnda aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier, 35,900 kronor, dels aflöning till 1 fiskal 2,700 kronor, dels ock anslag till amanuenser och e. o. biträden 1,500 kronor, eller tillhopa 40,100 kronor, enligt bilagda tilläggsstat för Svea hofrätt; samt

c) *att* för åtnjutande af de i nyssnämnda tilläggsstat upptagna löneförmåner må stadgas enahanda vilkor, som äro föreskrifna för innehafvare af löner å 1876 och 1890 årens aflöningsstater med förklaring derjemte, att skyldighet att mot ersättning för flyttningskostnaden låta sig till annan hofrätt förflyttas skall åligga utöfver förut stadgadt antal tjenstemän i Svea hofrätt ytterligare en fiskal, hvadan hädanefter de 2 yngste fiskalerna i hofrätten varda underkastade flyttningsskyldighet.

Vid bifall till hvad utskottet i denna punkt föreslagit, kommer alltså i riksstaten för år 1897 anslaget till Göta hofrätt med derunder lydande justitiestat, 514,313 kronor, att uppföras till ett med 37,400 kronor minskadt belopp eller således till 476,913 kronor, samt anslaget till Svea hofrätt med derunder lydande justitiestat, 626,187 kronor, att uppföras till ett med 40,100 kronor ökadt belopp eller således till 666,287 kronor.

Öfriga ordinarie anslag.

2:o. I afseende å öfriga ordinarie anslag under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t icke föreslagit någon förändring; och får utskottet hemställa, *Angående öfriga ordinarie anslag.*

att samtliga de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel, i hvilka förändring här ofvan icke blifvit ifrågasatt, må i 1897 års riksstat upptagas till oförändrade belopp, dock att anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. må få till beloppet jemkas i den mån, som det för jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan finnas erforderligt.

Extra anslag.

3:o. Under tillstyrkan af bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, hemställer utskottet, *Angående anslag till lagbyrån.* [3.]

att Riksdagen må, *för fortsatt uppehållande af lagbyråns verksamhet,* på extra stat för år 1897 anvisa 25,000 kronor.

4:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, *till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter,* på extra stat för år 1897 anvisa 3,250 kronor. *Angående arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter.* [4.]

Såsom vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t erinrats, hade Riksdagen i skrifvelse den 4 maj 1895 i afseende å förevarande anslagsbehof anfört, att, ehuruväl det för ändamålet äskade anslaget, 3,250 kronor, synts Riksdagen högre än som nödvändigt vore erforderligt, Riksdagen emellertid velat den gången bevilja beloppet, dock under anhållan att Kongl. Maj:t måtte vidtaga fullständig utredning, huruvida icke bestridandet af ifrågavarande föga omfattande göromål kunde ske medelst dagaflöning eller på annat sätt, som komme att medföra mindre kostnad för statsverket, och derom till Riksdagen afgifva förslag.

Enligt hvad af statsrådsprotokollet vidare inhemtas hade krigshofrätten anbefalts att i anledning af hvad Riksdagen sålunda anfört inkomma med utlåtande. I afseende å innehållet af detta utlåtande, hvari krigshofrätten redogjort för omfattningen af dess göromål och framhållit svårigheten att annorledes än medelst fasta arfvoden aflöna dess ordförande och militäre ledamöter, får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet (sid. 20—22). Sedan

statsråden och cheferna för landt- och sjöförsvarsdepartementen till statsrådsprotokollet, på anförda skäl, yttrat, det de ansåge formen för dagaflöning eller dagtraktamente vara olämplig för ifrågavarande ersättning, anför föredragande departementschefen å sid. 23, att han ansåge att af hvad sålunda förekommit framginge, att en anordning, hvarigenom ersättningen till krigshofrättens militäre ledamöter bestämdes att utgå i form af dagaflöning eller dagtraktamente för tjenstgöringsdagarna, skulle medföra så många svårigheter i tillämpningen och på ett så betänkligt sätt rubba de grunder, hvarå bestämmelserna om dylika aflöningsförmåner hittills fotats, att han icke tilltrodde sig tillstyrka Kongl. Maj:t att hos Riksdagen göra framställning om införande af en dylik aflöningsform i nu föreliggande fall. Det syntes alltså icke återstå annat än att föreslå Riksdagen att fortfarande bibehålla den hittills använda, tvifvelsutan fullt lämpliga formen af fast arfvode. Hvad anginge detta arfvodes belopp, så hade detsamma från och med år 1895 undergått en icke obetydlig nedsättning, och anledning att nu föreslå ytterligare minskning deri syntes departementschefen så mycket mindre förekomma, som de under senare åren genomförda reformerna inom försvarsväsendet antagligen komme att i viss mån öka krigshofrättens göromål.

Af den utredning i ämnet, statsrådsprotokollet innehåller, har utskottet visserligen icke öfvertygats om att ifrågavarande anslag icke lämpligen skulle kunna minskas, men som en komité den 20 december 1895 af Kongl. Maj:t erhållit i uppdrag att vidtaga en revision af den militära rättegångsordningen i syfte att bringa densamma i full öfverensstämmelse med krigsmagtens nuvarande organisation så väl på fältfot som i fredstid, och således ytterligare utredning och förslag i ämnet kan vara att redan vid nästa riksdag motse, föranlåtes utskottet hemställa,

att Riksdagen må, till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter, på extra stat för år 1897 anvisa 3,250 kronor.

Angående en inom Andra Kammaren väckt motion.

5:o. Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 1) har herr *Hedin* gjort framställning om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om anskaffande och framläggande af upplysningar rörande embets- och tjenstemäns dagliga arbetstid samt anvisande af anslag för detta ändamål.

Öfver berörda motion kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande; hvilket utskottet skolat redan i utlåtandet angående regleringen af utgifterna under denna hufvudtitel för Riksdagen

anmäla.

Angående en inom Första Kammaren väckt motion.

6:o. Uti en inom Första Kammaren väckt, till statsutskottet remitterad motion (n:o 20) har herr *G. Rudebeck* föreslagit, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta uppsätta och för Riksdagen framlägga förslag till inrättande af allmänna uppfostringsanstalter för minderåriga brottslingar.

Öfver berörda motion kommer utlåtande framdeles att afgifvas; hvilket utskottet skolat för Riksdagen

anmäla.

Stockholm den 14 februari 1896.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservationer:

vid *punkten 1:o* (angående öfverföring af anslag från Göta hofrätt till Svea hofrätt m. m.):

af herrar *Lundeberg, Kerfstedt, Tamm, Billing, Bohnstedt, Fosser,* friherre *von Otter, Wijk, Tornerhjelm, Fränckel, Pettersson* och friherre *Klingspor,* hvilka yrkat att utskottets yttrande och förslag måtte erhålla följande lydelse:

»Af hvad i statsrådsprotokollet anförts och utskottet i öfrigt inhemtat har utskottet funnit sig öfvertygadt om nödvändigheten, att åtgärder vidtagas för åstadkommande af snabbare rättskipning i afseende å de mål, som det tillkommer Svea hofrätt att handlägga. Den af 1895 års Riksdag antydda, af Kongl. Maj:t nu föreslagna utvägen i sådant syfte har utskottet ansett antaglig, helst derigenom icke vållas afsevärda ökade kostnader och icke heller hinder läggas i vägen för vidtagande af andra åtgärder, som af förhållandena framdeles må finnas nödiga för åstadkommande af snabb rättskipning inom hofrätterna. Enligt 1876 och 1890 årens Riksdagars beslut är nemligen den, som, efter det den nya lönestaten för hofrätterna fastställts, utnämnes till assessor, notarie eller fiskal i hofrätt, underkastad skyldigheten att låta sig till annan hofrätt förflyttas, hvilken skyldighet dock endast gäller

de 8 yngste assessorerna, de 4 yngste notarierna och den yngste fiskalen inom Svea hofrätt, de 5 yngste assessorerna, de 2 yngste notarierna och den yngste fiskalen inom Göta hofrätt samt de 2 yngste assessorerna, de två yngste notarierna och den yngste fiskalen inom hofrätten öfver Skåne och Blekinge. Häraf följer visserligen, att icke mera än nu nämnda antal af tjensteinnehafvare vid hofrätterna kan *på en gång* till annan hofrätt förflyttas och att den, som en gång vid fråga om sådan förflyttning blifvit berättigad att qvarstanna, sedermera icke kan åläggas att flytta, men att, i den mån nyutnämningar af ifrågavarande tjensteinnehafvare ske, ytterligare tillgång erhålles å sådana, som kunna till annan hofrätt förflyttas. I betraktande af dessa förhållanden kan Kongl. Maj:ts förevarande förslag icke anses medföra någon ökad svårighet att, när så finnes nödigt, upprätta särskild hofrätt för Norrland. Men att redan nu, såsom motionärerna föreslagit, gå i författning om upprättande af en sådan hofrätt, hvilket naturligtvis skulle medföra icke obetydliga kostnader, har utskottet icke funnit påkalladt, enär ju genom Svea hofrätts förstärkning med ytterligare en division snabbare afgörande af jemväl de norrländska målen är att förvänta. Härtill kommer, att ett bifall till motionärernas framställning skulle, under den tid frågan om särskild hofrätt för Norrland utreddes, nödvändiggöra fortsatt anordnande af en extra division i Svea hofrätt och således medföra kostnader, som genom bifall till Kongl. Maj:ts förslag undvikas.

Emot Kongl. Maj:ts förslag i öfrigt har utskottet icke något att erinra, då detsamma måste anses vara betingadt af öfverflyttningen af en division från Göta till Svea hofrätt och sista tidens betydande tillväxt af göromålen för sistnämnda hofrätt. Särskildt finner utskottet det vara i allmänhetens intresse af vigt, att det biträde, hvaraf aktuarien är i behof, får fast anställning och sådana löneförmåner, att han kan för längre tid bindas vid platsen och förvärfva nödig erfarenhet och vana vid på honom ankommande göromål, hvarför utskottet funnit Kongl. Maj:ts förslag om inrättandet af en andre aktuarie-tjenst lämpligt.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

a) att, med afslag å herrar Ölanders och Dahlstedts omförmälda motioner, anslaget till *Göta hofrätt* med derunder lydande justitiestat, i nu gällande stat upptaget till 514,313 kronor, må minskas med dels aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier, 35,900 kronor, dels ock ett belopp af 1,500 kronor utaf anslaget till amanuenser och e. o. biträden, eller tillhopa 37,400 kronor;

b) att, vid bifall härtill, anslaget till *Svea hofrätt* med derunder lydande justitiestat, nu upptaget till 626,187 kronor, må höjas med dels nyssnämnda aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier, 35,900 kronor, dels ock aflöningar till 1 fiskal och 1 andre aktuarie, 5,900 kronor, eller tillhopa 41,800 kronor enligt bilagda tilläggsstat för Svea hofrätt; samt

c) att för åtnjutande af de i nyssnämnda tilläggsstat upptagna löneförmåner må stadgas enahanda vilkor, som äro föreskrifna för innehafvare af löner å 1876 och 1890 årens aflöningsstater, med förklaring derjemte att skyldighet att mot ersättning för flyttningskostnaden låta sig till annan hofrätt förflyttas skall åligga, utöfver förut stadgadt antal tjenstemän i Svea hofrätt, ytterligare 1 fiskal och andre aktuarien, hvadan hädanefter de 2 yngste fiskalerna i hofrätten varda underkastade flyttningsskyldighet.

Vid bifall till hvad utskottet i denna punkt föreslagit, kommer alltså i riksstaten för år 1897 anslaget till Göta hofrätt med derunder lydande justitiestat, 514,313 kronor, att uppföras till ett med 37,400 kronor minskadt belopp eller således till 476,913 kronor, samt anslaget till Svea hofrätt med derunder lydande justitiestat, 626,187 kronor, att uppföras till ett med 41,800 kronor ökadt belopp eller således till 667,987 kronor.»

»Tilläggsstat för Svea hofrätt.

	Lön.		Tjenstgöringspenningar.		Renskrifningspenningar.		Summa.		
1 hofrättsråd ...	4,400	—	2,000	—	—	—	6,400	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 d:o ...	4,400	—	2,000	—	—	—	6,400	—	
1 assessor	3,300	—	2,000	—	—	—	5,300	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.
2 d:o	6,600	—	4,000	—	—	—	10,600	—	
1 notarie	2,000	—	1,200	—	400	—	3,600	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o	2,000	—	1,200	—	400	—	3,600	—	
1 fiskal	1,500	—	1,000	—	200	—	2,700	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 andre aktuarie	2,000	—	1,200	—	—	—	3,200	—	
Summa kronor	—	—	—	—	—	—	41,800	—	»

af herr *Näslund,* som ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen, med anledning af herrar Olanders och Dahlstedts motioner, må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning rörande inrättande af en hofrätt i Norrland.

vid *punkten 3:o* (angående anslag till lagbyrån):

af herr friherre *Klingspor,* som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Med anledning af missnöje med nya lagberedningens verksamhet, hvilket föranledde Andra Kammaren att vid 1893 års riksdag för sin del vägra äskadt anslag för uppehållande af beredningens fortsatta verksamhet, samt enär, efter hvad erfarenheten visat, flere af den sjelfständigt arbetande beredningens lagförslag, under senare åren af dess verksamhet förfallit, och då för öfrigt svårighet mötte att finna för ordförandebefattningen lämplig man, hade chefen för justitiedepartementet, enligt hvad statsrådsprotokollet den 13 januari 1894 utvisar, tillstyrkt Kongl. Maj:t en återgång till den anordning, som åren 1872—1874 var antagen, eller det förberedande lagstiftningsarbetets öfverlemnande till en under justitiedepartementet lydande och således under chefens för samma departement ledning ställd lagbyrå.

Denna justitieministerns hemställan har Kongl. Maj:t gillat, hvarefter äskade anslag för lagbyråns verksamhet af 1894 och 1895 års Riksdagar beviljats. Men då samma förhållanden som de, under hvilka anslag för uppehållande af den under chefens för justitiedepartementet ledning stälda lagbyrån af föregående Riksdagar beviljats, nu mera icke synas vara för handen, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning för närvarande icke måtte bifallas».

af herr *F. E. Pettersson:*

»Då jag anser lagstiftningsarbetet icke kunna fullt nöjaktigt bedrifvas genom nu existerande lagbyrå, hvilket torde framgå bland annat deraf, att större lagförslag måst utarbetas af särskilda komitéer, och icke heller i öfrigt finner nämnda byrå bättre bereda lagförslag än förut brukliga institutioner för sådant ändamål, har jag för min del instämt i det yrkande, som i friherre Klingspors förestående reservation blifvit hemställdt.»

Bilagor.

B

Tabell öfver ordinarie anslagen und

1896 års riksstat anslår: Anvisning i kontant. Kronor.	ö.	
		Justi
17,000	—	Departementschefen
35,800	—	Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli
6,000	—	Departementschefens ombud för tillsyn öfver skrifters allmängörande, *förslagsanslag*
162,700	—	Högsta domstolen
18,800	—	Justitiekanslersexpeditionen
134,000	—	Nedre justitierevisionen
626,187	—	Svea hofrätt med derunder lydande justitiestat. Nuvarande belopp
		Ökas med dels aflöningar till två hofrättsråd, tre assessorer och två notarier äfvens och dels å anslaget till amanuenser och e. o. biträden med
514,313	—	Göta hofrätt med derunder lydande justitiestat. Nuvarande belopp
		Minskas dels med aflöningar till två hofrättsråd, tre assessorer och två notarier och dels å anslaget till amanuenser och e. o. biträden med
208,713	—	Hofrätten öfver Skåne och Blekinge med derunder lydande justitiestat
11,100	—	Krigshofrätten
55,000	—	Ålderstillägg, *förslagsanslag*
1,705,200	—	Fångvården:
		Fångvårdsstyrelsen
		Fångars vård och underhåll:
		Bestämdt anslag
		Förslagsanslag
		Ålderstillägg för en del vid fångvårdsstyrelsen och fångvården anstälde embets- oc
		Vård och underhåll af läns- och kronohäkten, *reservationsanslag*
84,000	—	Ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem genom nya str
12,000	—	Medikolegala besigtningar, *förslagsanslag*
18,000	—	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*
135,000	—	Ersättning åt domare, vittnen och parter, *förslagsanslag*
64,237	—	Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*
4,500	—	Extra utgifter, *reservationsanslag*
S:a 3,812,550	—	

Litt. A.

riksstatens Andra hufvudtitel.

			Förslag till blifvande riksstat: Anvisning i kontant. Kronor.	ö.
epartementet.				
.....			17,000	—
.....			35,800	—
.....			6,000	—
.....			162,700	—
.....			18,800	—
.....			134,000	—
.....		626,187: —		
n fiskal	38,600: —			
.....	1,500: —	40,100: —	666,287	—
.....		514,313: —		
.....	35,900: —			
.....	1,500: —	37,400: —	476,913	—
.....			208,713	—
.....			11,100	—
.....			55,000	—
.....		59,500: —		
.....	500,900: —			
.....	1,049,800: —	1,550,700: —		
jenstemän, *förslagsanslag*		65,000: —		
.....		30,000: —	1,705,200	—
agens införande frångångna bötesandelar, *förslagsanslag*			84,000	—
.....			12,000	—
.....			18,000	—
.....			135,000	—
.....			64,237	—
.....			4,500	—
		Summa	3,815,250	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslag under riksstatens Andra hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
Justitiedepartementet.		
För fortsatt uppehållande af lagbyråns verksamhet	25,000	—
Till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter	3,250	—
Summa	28,250	—

Bil.

Tilläggsstat för Svea hofrätt.

	Lön.		Tjenstgörings-penningar.		Renskrifnings-penningar.		Summa.		
1 hofrättsråd ...	4,400	—	2,000	—	— —	—	6,400	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 d:o ...	4,400	—	2,000	—	— —	—	6,400	—	
1 assessor	3,300	—	2,000	—	— —	—	5,300	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.
2 d:o	6,600	—	4,000	—	— —	—	10,600	—	
1 notarie	2,000	—	1,200	—	400	—	3,600	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o	2,000	—	1,200	—	400	—	3,600	—	
1 fiskal	1,500	—	1,000	—	200	—	2,700	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
Anslag till amanuenser och e. o. biträden	— —	—	— —	—	— —	—	1,500	—	
Summa kronor	— —	—	— —	—	— —	—	40,100	—	